

O. P. JINDAL SCHOOL, SAVITRI NAGAR
Annual Examination (2022 – 2023)

Class / Section: VIII

MM: 80

Subject: Sanskrit

Time: 3.00 Hrs.

Name: _____

Roll No.: _____

(Fifteen Minutes Extra will be given for reading the Question Paper.)**General Instructions: All questions are compulsory**

- निर्देशाः:1) प्रश्नपत्रे चत्वारि खण्डानि सन्ति ।
 खण्ड क पठित अवबोधनम् (10 अङ्काः)
 खण्ड ख रचनात्मककार्यम् (15 अङ्काः)
 खण्ड ग अनुप्रयुक्तव्याकरणम् (25 अङ्काः)
 खण्ड घ पठित-अवबोधनम् (30 अङ्काः)
- 2) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः ।
 3) प्रश्नानाम् उत्तराणि खण्डानुसारं क्रमेणैव लेखनीयानि ।
 4) प्रश्नसंख्या अवश्यं लेखनीया ।
 5) उत्तराणि संस्कृतेन एव लेखनीयानि ।

(खण्ड-क) पठित अवबोधनम्**प्र० 1 अधोलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लिखत-**

एकदा राजकुमारः सिद्धार्थः विहारार्थम् उपवनम् गतः। सहसा एकाम् क्रन्दनम्-ध्वनिं श्रुत्वा सः इतस्ततः अपश्यत्। बाणेन विद्ध एकः हंसः भूमौ पतितः आसीत्। एतत् श्रुत्वा सिद्धार्थस्य चित्तं करुणया व्याकुलं जातम्। सः धावित्वा हंसस्य शरीरात् बाणम् निष्कास्य अंके आधारयत्। अत्रान्तरे देवदत्तः धावन् तत्र प्राप्तः। सिद्धार्थस्य हस्ते हंसम् दृष्ट्वा सः उच्चैः अवदत्- "सिद्धार्थः! एषः मम हंसः। मया बाणेन एतत् अनिपातयत्। अतः मह्यम् देहि।" सिद्धार्थः दृढतया अवदत्-"अहम् न दास्यामि। अहम् अस्य रक्षकः अस्मि।" तदा तौ विवादं कुर्वन्तौ राजसभाम् गतौ। राजासर्वम् वृत्तान्तम् आकर्ण्य आदिशत्- " यस्य पार्श्वे हंसः गमिष्यति सः तस्यैव भविष्यति।" हंसः सिद्धार्थस्य समीपं गतवान्। सत्यमिदं यत् 'भक्षकात् रक्षकः श्रेयान्'।

- I एकपदेन उत्तरत- (½X4=2)
- i कः भूमौ पतितः आसीत् ?
 ii हंसः कस्य समीपं गतवान् ?
 iii कः हंसम् बाणेन अहन् ?
 iv भक्षकात् श्रेयान् कः ?
- II पूर्णवाक्येन उत्तरत- (1X2=2)
- i सिद्धार्थः किं कृत्वा हंसम् अंके आधारयत् ?
 ii सिद्धार्थः दृढतया किं अवदत् ?
- III प्रदत्त विकल्पेभ्यः उचितम् उत्तरम् चित्वा लिखत- (1X4=4)
- i 'उद्यानम्' इति पदस्य पर्यायमेकम् अनुच्छेदात् चित्वा लिखत।
 (अ) विहारार्थम् (ब) उपवनम्
 (स) क्रन्दनम् (द) आकर्ण्य

सादरम् नमस्कारः, निम्नम्, भवामि, भवदीयः, पाठानाम्, अप्यासः, स्थानम्, तन्नामः, स्वाध्यायनस्य, प्रतिदिनम्।

राशेः

—(10) अत्रिः

अपि अहम् प्रथमम् —(9) प्राप्तावन् । पितृभ्याम् ममप्रणामाः ।

अहम् सायंकाले गणितस्य —(8) कथाम् । अतएव अर्थना गणिते मम दुर्बलता संस्केत विषये

—(6) आर्तितम् कथाम् । साधु षट्पादने विद्यालय गणनाय तत्परः —(7) । विद्यालयात् आगत्य

—(4) आरब्धम् । अहम् —(5) प्रातः साधु षट्पादने उल्लिखाम् । षट्पादने पद्यन्तम् पठितानाम्

अत्र केशलं तत्रापि । अहम् —(3) प्राति विषये किञ्चित् लिखितम् इच्छामि । अर्थना मम शिक्षणम्

—(2)

पूर्व शतः

—दिनांक

—(1)

सवित्रीनगरम्

(अपनी पत्राई को प्राति के विषये सं बंदे भाई को पत्र लिखिए।)

NO 2 स्वअध्यायनस्य प्रातः विषये अग्रजं प्राति पत्रं लिखत-

($\frac{1}{2} \times 10 = 5$)

(खण्ड-ख) स्वनात्मकं काव्यम्

IV कथायाः समुचितं शीर्षकं लिखत- (इस कथा का उचित शीर्षक लिखिए।) (2X1=2)

(अ) देवदत्ताय (द) नृपाय

(आ) इन्द्राय (ब) सिद्धार्थाय

IV मया गणान् अतिपातयत् इति वाक्ये मया पदम् कस्मैः प्रयुक्तम् ?

(अ) जालम् (द) पालम्

(आ) कल्पना (ब) व्याकृतम्

III अनुच्छेदे 'चित्' इति पदस्य विशेषण पदं किं अस्ति ?

(अ) शकः (द) श्वानं

(आ) भक्षकान् (ब) विद्वः

II 'भक्षकः' इति पदस्य विशेषण पदं किम् ?

प्र03 मंजूषायाम् प्रदत्त शब्दानाम् सहायतया चित्रं दृष्ट्वा पंचवाक्यानि संस्कृतेन लिखत—

(1x5=5)

एकम् , गृहम्, आम्रम्, पादपाः वृक्षाः वदतः त्रोटयति बालकाः, लघुवाटिका, द्वे, वृक्षौ, पुष्पाणि

प्र0 4 अधोलिखितं संवाद मंजूषायां प्रदत्तशब्दैः पूरयत।

(1x5=5)

विद्या— भो सुमित्रे, अहम् तु सरोजिनीनगरं (1) इच्छामि।

एषः (2) कुत्र गच्छति ?

सुमित्रा— विद्ये, किम् न (3) यदयम् मार्गः तु कुत्रापि न गच्छति।

विद्या— अलम् (4) ।

सुमित्रा— हसित्वा अहम् सत्यमेव वदामि जनाः तु अस्मिन् चलन्ति एषः नैव

(5) ।

जानासि, मार्ग, चलति, गन्तुम्, उपहासेन

(खण्ड—ग) अनुप्रयुक्तव्याकरणम्

प्र0 5 अधोलिखित स्थूलपदानाम् समुचितं संधि-विच्छेदं वा प्रदत्त विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत—

(1x5=5)

i भक्तः देव + आलयम् गच्छति।

(क) देवोलयम्

(ख) देवालयम्

(ग) देवालयम्

(घ) देवालयम्

ii देव + ऋषि नारदः परमभक्त आसीत्।

(क) देवाऋषि

(ख) देवर्षि

(ग) देवारिषि

(घ) देवेरिषि

iii नगरे जनाः महोत्सवे नृत्यन्ति।

(क) महा + उत्सवे

(ख) महोत् + सवे

(ग) महो + उत्सवे

(घ) महा + ऊत्सवे

- ! महिम्नः प्रातः 5:30 ————— वादने वलिषति ।
- !! 8:00 ————— वादने विद्यालयम् गच्छति ।
- !!! 12:45 ————— वादने गृहम् प्रत्यागच्छति ।
- iv 4:15 ————— वादने क्रीडति ।
- प्र 8 अंकन लिखितं समयं संस्कृतपदान् लिखित्वा रिक्तस्थानानि पूर्यत— (1x4=4)

दीवम्, विना, लम्बा, द्वाः

- ! वलम् ————— कस्य लीवन्म ?
- !! तव गृहे कः आगतः ?
- !!! यथा कम् ————— फलम् ।
- iv कच्छपः शनैः गच्छति परं मयाः ————— धावति ।
- प्र 7 उचितम् विकल्पम् सर्वेषात् विना रिक्तस्थानानि पूर्यत— (अव्यायः) (1x4=4)

- ! ————— मोदकम् रोचते ।
- (क) माम् (ख) महाम् (घ) मया
- !! ————— अवकाशः आसीत् ।
- (क) ब्रुवः (ख) अष्टा (घ) द्वाः
- !!! ————— परिश्रमं कृच्छामि ।
- (क) वयं (ख) आगमं (घ) अहम्
- iv ————— मर्याकः अवतरति ।
- (क) पर्वतम् (ख) पर्वतान् (घ) पर्वते

- प्र 6 उचित रूपानि विना रिक्तस्थानानि पूर्यत— (अर्थद्वि शोधन) (1x4=4)
- iv सा गार्हिका नगरे वसति ।
- (क) गा + इका (ख) गा + एका
- v वसन्ते मन्दः मन्दः पौ + अतः वदति ।
- (क) पौवनः (ख) पौवनः
- (ग) पौवनः (घ) पौवना

प्र० ९ प्रदत्त विकल्पेभ्यः उचितम् संख्यापदं चित्वा लिखत—

(1X4=4)

- i —————(3) व्याघ्राः मृगम् घ्नन्ति ।
(क) त्रयः (ख) तिस्रः
(ग) त्रीणि (घ) त्रयं
- ii ———(4) महिलाः विद्यालये कार्यम् कुर्वन्ति ।
(क) चत्वारः (ख) चत्वारि
(ग) चतुर (घ) चतस्र
- iii मम पार्श्वे————(8) कन्दुकाः सन्ति ।
(क) अष्टौ (ख) अष्टाः
(ग) अष्टम् (घ) अष्ट
- iv विद्यालये————(1) सुयोग्या प्राचार्या अस्ति ।
(क) एका (ख) एकः
(ग) एकम् (घ) एकेन

प्र० १० प्रदत्त विकल्पेभ्यः उचितानि पदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत—

(1X4=4)

- i मातापित्रेः तपसः निष्कृतिःकर्तुमशक्या ।
(क) दशवर्षैरपि (ख) वर्षैरपि
(ग) वर्षशतैरपि (घ) त्रिवर्षम
- ii नित्यं वृद्धोपसेविनः वर्धन्ते ।
(क) चत्वारि (ख) पंच
(ग) षट् (घ) अष्ट
- iii त्रिषु तुष्टेषु सर्व समाप्यते ।
(क) जपः (ख) तप
(ग) कर्म (घ) धर्म
- iv एतत् विद्यात् लक्षणं सुखदुःखयोः ।
(क) शरीरेण (ख) समासेन
(ग) विस्तारेण (घ) केन

! "त्रिषु वृष्ट्युत्पत्तयः समाप्यते" - वाक्यस्मिन् त्रयः कः सन्ति?

II पूर्णवाक्येन उत्तरत- (2X1=2)

!! तपः कथम् समाप्यते ?

! सर्वदा केषां प्रियम् कथ्यते ?

I एकपदेन उत्तरत- (1X2=2)

तेष्वेव त्रिषु वृष्ट्युत्पत्तयः समाप्यते ।।

तयोर्नित्यं प्रियं कथयित्वायावत्स्य च सर्वदा ।

Q0 12 अधोलिखितम् श्लोकम् पठित्वा तद् आधारेणानाम् प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत-

(अ) सप्तमी (द) द्वितीया

(अ) षष्ठी (ब) तृतीया

!! 'नापितैः' इति पदे का विभक्तिः ?

(अ) उपहासम् (द) पापम्

(अ) निकषा (ब) एकदा

! 'पाश्वर्यं कुर्वन् अर्जुनं ददौ किं शब्दम् प्रयुक्तम् ?

III उत्तरितम् उत्तरम् लिखत- (1X2=2)

! सावित्र्याः माता किं वृष्टम् ?

II पूर्णवाक्येन उत्तरत- (2X1=2)

!! कः नाम उपहासम् अकरोत् ?

! कौटिलीनाम् कृषीतीनाम् सावित्री विरोधम् अकरोत् ?

I एकपदेन उत्तरत- (1X2=2)

त्रिभ्यः निवर्णहम् नीतवती ।

उच्छ्वसनीयाः उपहासम् कथन्तः कथं वा जलद्वारम् अवारयन् । सावित्री एतत् अपमानम् सोढुम् नाशाकरोत् । सा ताः

दृष्ट्वा यत् कथं निकषा शीर्षं वस्त्रावृत्ताः तथाकथिताः निम्नजातीयाः काश्चित्वा नायः जलम् पापुम् याचन्ते स्म ।

सा साक्षात् नापितैः स्मित्वा । फलतः कथन् नापिताः अस्याम् ऊर्ध्वं सहायानाम् अत्यजन् । एकदा सावित्र्या माता

सामाजिक कृषीतीनाम् सावित्री मुखम् विरोधम् अकरोत् । विधवानाम् शिरोर्मण्डनस्य निराकरणाय

Q0 11 अधोलिखितम् अर्जुनं ददौ किं शब्दम् पठित्वा तद् आधारेणानाम् प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत-

(खण्ड-घ)पठित्वा अवर्षधनम्

III उचितम् उत्तरम् चित्वा लिखत-

(1X2=2)

- i श्लोके कति अव्ययाः प्रयुक्ताः सन्ति ?
(अ) द्वौ (ब) त्रयः
(स) पंच (द) चत्वारः
- ii 'गुरु' इत्यर्थे श्लोके किम् पदम् प्रयुक्तम् ?
(अ) माता (ब) आचार्य
(स) पिता (द) तयोः

प्र० 13 अधोलिखितम् नाट्यांशं पठित्वा तद् आधारितानां प्रश्नानां उत्तराणि लिखत- (1X6=6)

- सर्वे- (साश्चर्यम् परस्परं पश्यन्तः) सप्तभगिन्यः? सप्तभगिन्यः?
निकोलसः- इमानि राज्यानि सप्तभगिन्यः इति किमर्थं कथ्यन्ते?
अध्यापिका- प्रयोगोऽयं प्रतीकात्मको वर्तते। कदाचित् सामाजिक-सांस्कृतिक-परिदृश्यानां साम्याद् इमानि उक्तोपाधिना प्रथितानि।
समीक्षा- कौतूहलं मे न खलु शान्तिं गच्छति, श्रावयतु तावद् यत् कानि तानि राज्यानि?
अध्यापिका- शृणुत!
अद्वयं मत्रयं चैव न-त्रि-युक्तं तथा द्वयम्।
सप्तराज्यसमूहोऽयं भगिनीसप्तकं मतम्।।

I एकपदेन उत्तरत-

(1X2=2)

- i भगिनीसप्तके कति राज्यानि सन्ति?
ii का कथयति-न खलु शान्तिं गच्छति?

II पूर्णवाक्येन उत्तरत-

(2X1=2)

- i इमानि राज्यानि सप्तभगिन्यः किमर्थं कथ्यन्ते?

III उचितम् उत्तरम् चित्वा लिखत-

(1X2=2)

- i "अद्वयं मत्रयं चैव" अत्र म अक्षरे कः राज्यं न अस्ति?
(अ) मणिपुरम् (ब) मध्यप्रदेशं
(स) मेघालयः (द) मिजोरमः
- ii 'शृणुत' इत्यर्थे नाट्यांशे किम् शब्दं प्रयुक्तम् ?
(अ) पश्यन्तः (ब) मतम्
(स) श्रावयतु (द) साम्याद्

—00—

वैज्ञानिकः, उपरि, प्रदेशस्य, विद्या

(निम्नलिखित पदों के आधार पर वाक्य बनाइए—)

प्रश्न 16 अष्टालिखितानि पदानि आर्षस्य वाक्यानि रचयत— (1X4=4)

वदतः	!	ईदम्	_____	_____	_____
वन्दस्य	!!	कन्यानाम्	_____	_____	_____
पुलिनम्	!!!	पुत्रियाम्	_____	_____	_____
षष्ठी	iv	अपरः	_____	_____	_____
पदानि		लिङ्गम्	विभक्ति	वचनम्	

प्रश्न 15 उदाहरणानुसारं पदपरिवयं लिखत— (1X4=4)

iv	!	त्रिषु विश्वेषु तेषु समाप्यते ।	(अ) किम्	(ब) कस्मात्	(द) कथा
!!!	!!	सावित्र्याः मृत्युः असाध्यरोगेण अभवत् ।	(अ) कस्यः	(ब) कस्याः	(द) कस्य
		मनुष्यः सत्यपूर्णा वाचमं वदति ।	(अ) कस्य	(ब) कस्या	(द) क्व
		सूर्यः परिवर्तमानायाम् दिशायाम् अस्तमं गच्छति ।	(अ) कस्याम्	(ब) कः	(द) कस्याम्

प्रश्न 14 अष्टालिखितेषु वाक्येषु रेखांकितपदानि आर्षस्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत— (1X4=4)